

MODERNE KRIMINALLOV - ELLER ANTIKVERET?

Af kredsdommer *Ronald Devel*

Efter at der såvel i den danske som den grønlandske presse i den senere tid er slået til lyd for en ændring af den grønlandske kriminallov, ikke mindst den senere tids udtalelser fra en grønlandsk politibetjent, som en hjemvendt dansk overbetjent, der i lidt dramatiske vendinger har givet deres synspunkter offentligt til kende, finder jeg anledning til at fremkomme med nogle nøgterne kendsgerninger om den grønlandske kriminallov. Igennem nogle år har jeg været ansat under det grønlandske retsvæsen, dels som sekretær, dels i de senere år som kredsdommer for Jakobshavn og Christianshåb.

Den grønlandske kriminallov er af en noget særegen karakter, som hvad angår foranstaltningssystemet er vidt forskellig fra den tilsvarende danske straffelov. Situationen er den paradoksale, at man i Danmark anvender straffelov og i Grønland det, der fra eksperters side kaldes „moderne kriminallov“.

Princippet i den grønlandske kriminallov er, at afgørelser skal træffes med henblik på tiltaltes personlighed og på, hvad der må skønnes nødvendig for at afholde pågældende fra yderligere lovovertrædelser.

Den danske straffelov anvender de såkaldte takstmæssige udmålinger af straffen, idet man her siger – lille forbrydelse, lille straf – og stor forbrydelse, stor straf.

Den grønlandske kriminallov hjemler nogle foranstaltninger, som kan bringes i anvendelse, bl. a. bøde – tilsyn – ophold – uddannelse – indskrænkning i handlefriheden (afholdspålæg) og endelig anbringelse på anstalt.

Der er her lagt vægt på, at gode grønlandske familier skulle optage og beskæftige de domfældte i deres hjem i 2 år da den idømte foranstaltning normalt er 2 år, eller man skulle anbringe den domfældte i en læreplads. Disse muligheder er i de senere år blevet næsten uigennemførlige fordi de ansvarsbevidste grønlandske hjem ikke ønsker at optage kriminelle personer, hvilket er forståeligt da der herved bliver pålagt dem et større ansvar, dels med administration af domfældtes indtægter, dels med selve ansvaret for opdragelsen af domfældte. De på Grønland værende institutioner viser heller ingen mærkbar interesse i at antage de kriminelle, hverken som kontor-

elever, butikspersonale eller fiskere og håndværkere. Grunden hertil må være, at der i de senere år på Grønland findes dygtige unge mennesker, der er interesseret i at få en læreplads, og at institutioner hellere antager en person uden kriminel fortid.

Der findes eksempel på, at en ung grønlander har henvendt sig og spurgt, hvilken forbrydelse han skulle begå for at komme i lære.

Med andre ord er princippet i den grønlandske kriminallov, at man ikke skal straffe gerningsmanden, men hjælpe ham til at blive en god samfundsborger, der ikke forulemper andre ved kriminelle handlinger.

Bøder, der naturligvis udmåles under hensyn til, hvad den domfældte er i stand til at betale, er ofte meget små i forhold til forseelsen, fordi indtægterne for den lokale befolkning ofte er meget små.

Man må lægge mærke til, at ved benævnelsen af foranstaltninger har man ikke i kriminalloven udtrykt ord som straf, tvang, fængsel, forvaring og lignende.

Hvorfor der her er gjort forskelsbehandling af grønlandere og danske skal jeg lade være usagt, men den grønlandske kriminallov er som bekendt et resultat af de samfundsvidenskabelige undersøgelser, som fandt sted for ca. 15 år siden.

Domme, der bliver afsagt efter den grønlandske kriminallov, koster derfor ikke staten store penge, hvorimod det danske fængselsvæsen er en særdeles kostbar affære. Men det danske samfund får til trods noget for sine penge, idet hensynet til retssikkerheden, retfærdighed, human behandling og resocialisering af de domfældte varetages på en fuldt ud tilfredsstillende måde.

Nogen egentlig kritik fremkommer også sjældent fra de straffuldbyrdende myndigheder om de anvendte metoder, hvorimod der ofte fremkommer udtalelser, at man ønsker større strengthed i de afsagte domme.

Det moderne fængsel i dag er en behandlingsanstalt, hvor psykiater, psykologer og lærere tager sig af den domfældte, og efter hans løsladelse bliver der gjort et stort arbejde fra forsorgsselskabet for at indpasse ham i samfundet igen.

I Grønland er der sikkert flere, der kunne tænke sig et lignende apparat, men som omtalt har eksperter fundet kriminalloven bedre stemmende med de grønlandske tarv.

Skulle man vælge at indføre straffelov i Grønland, ville det blive et spørgsmål, om der i dag findes grønlandere, der har den nødvendige uddannelse for etableringen af et apparat, der kan komme tilnærmelsesvis på siden af den danske, idet man her kommer ind på et arbejdsområde, hvor det kræver stor indsigt i den grønlandske tankegang, levevis og sprog. Det er ikke nok, at der tales det såkaldte „køkken-grønlandsk“, idet man ved behandling af kriminelle må prøve at trænge ind på livet af dem og få bortelimineret deres modvilje, således at der kan opstå en kontakt og forståelse.

Kriminallovens foranstaltningssystem minder meget om den stærkt avancerede re-socialiseringslov i Danmark, hvilket i nogen grad skyldes, at man ikke uden indsigt i kriminalforsorg kan vide, hvad der sker, når straffe fuldbyrdes i Danmark.

De største fordele må derfor ligge i, at der kan afsiges betingede domme, idet man her uden smålig skelen til forbrydelsens art kan foretage en graduering i straffen, således at de nødvendige forsorgsforanstaltninger kan komme i betragtning.

Dette er nogle få, men vigtige problemer for det grønlandske samfund i dag, og det må derfor være påkrævet, at der snarest bygges forvaringshjem og optagelseshjem i Grønland, hvor de domfældte under kyndig ledelse kan bringes ind på samfundets rette vej.

I Grønland er der i dag ét forvaringshjem med plads til seks domfældte. Endvidere er der projekteret yderligere et forvaringshjem med plads til 16-18 personer. Dette kan dog først forventes færdig i løbet af året 1966. Tiden vil derfor, når dette forvaringshjem kan tages i anvendelse, være moden til, at der indføres betingede domme i Grønland i lighed med de danske, hvilket absolut må være en fordel for alle parter, da man her kan graduere domme eller dele af disse, således at der kan tages hensyn til, om den domfældte skal afsone straffen i forvaringshjemmet, såfremt han begår nye lovovertrædelser.

Tiden må ligeledes være moden til, at der allerede nu bør tænkes på udarbejdelse af en ny kriminallov i lighed med den danske straffelov, især når man tager den stærkt stigende kriminalitet i Grønland i betragtning, man bør her igennem kunne hjælpe den domfældte rent forsorgsmæssigt og ikke blot straffe ham.

Den grønlandske kriminallov må herefter være antikveret og ikke som af eksperter fremhævet „helt moderne“, når de fornødne hjælpemidler ikke står til rådighed for retterne.